

ik opnieuw
zijn draag-
thans geen
it.
n bepaalde
worden af-

s dit: deze
n medische

aktisch om
te beginnen
aan de
precies een-

che aan de

n het Jaar-

lichtingen:

te belang,

n onderwijs-

middelbaar

nen de op-

ulteit, voor-

ade, natuur-

t mogelijk

dier vakken,

elijk conser-

vemie en in

ite, dat voor

n materiële

nodig is; dat

ijn labora-

tegenwoordig

rum en dat

een labora-

dat in elk

en anorga-

verschaffen

tevens een

moeten be-

sten van dit

cunnen wor-

kapitaalinzat-

plan op het

f 10.000

looi-

-30.000

grip

-35.000

f 75.000

f 30.000 van

g, zooals tot

nieuwe mid-

f 45.000 per

1 slechts zeer

ook niet met

reparaat, acht

met f 15.000

f 60.000 per

an onderhoud

laboratorium

van f 15.000

en is, terwijl

lat de bouw-

jeen zal wor-

de bouwsom

Wanneer men dit plan nader beziet, dan blijkt daaruit, dat aanvankelijk een wis- en natuurkundige faculteit wordt verkregen in den meest bescheiden vorm, omvattende de groep natuurkunde en wiskunde met scheikunde. Wordt daarna later in de eerste plaats toegevoegd plant- en dierkunde, dan ontstaat weer de mogelijkheid voor nieuwe combinaties, terwijl dan automatisch uit een zoodanige combinatie voortvloeit, dat een grondslag is gelegd voor de vijfde faculteit, waarvoor tusschen de jaren 1930 en 1955 de vakken anatomie, physiologie en algemeene ziektekunde dan nog alleen maar zijn toe te voegen, om zelfstandig het kandidaats-examen in de medicijnen te kunnen afnemen.

Een Commissie ontveinst zich niet, dat in dit plan de bezetting der verschillende vakken in de wis- en natuurkundige faculteit aanvankelijk meer dan sober is; met name geldt dit voor de chemie en de natuurkunde. Wie intusschen let op den gang van zaken in de geschiedenis onzer Vrije Universiteit, die een tijdlang voor hare drie faculteiten in totaal slechts vijf hoogleeraren had, zal moeten toegeven, dat, waar de mogelijkheid om reeds in 1930 verder te gaan ontbreekt, hiermede voorloopig genoegen kan worden genomen, met de bedoeling zoo veel mogelijk tot een ruimere bezetting van de verschillende vakken over te gaan. De vermeerdering van kosten, die daaruit t.z.t. zal voortvloeien, beperkt zich in hoofdzaak tot de salarissen der hoogleeraren, afgezien natuurlijk van de zoo spoedig mogelijk aan de orde te stellen uitbreiding met het vak biologie.

— Een nieuw baken in zee.

Te Assen ging het ten principale om de vraag: zal er in onze kerken leervrijheid worden toegelaten of niet.

Men kan daarover wel heenredeneeren.

Maar dat was en blijft de kardinale kwestie.

Als men eenmaal een weinige leervrijheid duldt, de geschiedenis bewijst het, dan wordt een heele kerk er door bedorven.

Men zie het aan de Ned. Hervormde Kerk.

Telkens doen zich nieuwe gevallen voor, waaruit blijkt welk een ellende het beginsel der leervrijheid over een kerk brengt.

Thans ligt er weer een nieuw baken in zee.

Of neen, heelemaal nieuw is het niet, maar het is nog meer bloot gekomen.

„De Waarheidsvriend” schrijft er over:

Velen zullen zich nog wel herinneren, dat, in 1923, een aanklacht bij het Classicaal Bestuur van Edam is ingediend tegen Ds H. J. D. R. Theesing, predikant bij de Ned. Hervormde gemeente te Middelie-Kwadijk (N.-H.), omdat hij, in strijd met zijn belofte bij de aanvaarding van zijn ambt, een ander Evangelie verkondigde dan overeenkomstig den aard, het beginsel en karakter onzer Hervormde Kerk is. Natuurlijk heeft die aanklacht, in zichzelf zeer juist zijnde, niets uitgewerkt. Dat is zoo de gewoonte onder ons! Trouwens de huidige kerkelijke Organisatie leent zich ook niet voor dergelijke leer-geschillen en beslissingen. Daarom moet er zoo spoedig mogelijk, om des Woords wille, verandering komen!

Wat het intusschen geen futiliteit geweest is, wat hierbij in 't spel was, is daarna nog duidelijker geworden dan het te voren was. Want brutaal — och, waarom ook niet? — heeft Ds Theesing in een brochure: „Verboden Christendom”, zes toespraken van een „Ketter” enz. uitgegeven.

Irriteerend dus in vorm en 't moest door den inhoud.

Wij gaan iets uit die brochure (uitgegeven bij „De Vrije religieuze tempel”, dir. K. H. Noest Jr., Amsterdam) meedeelen. Men kan dan zien, hoe eerlijk moderne dominees zijn, als zij een proponentenformule omderteekenen, waarin staat dat zij „beloven in het diep besef van onze roeping en in vertrouwen op God” in de openbare Evangeliebediening in de Nederlandsche Hervormde Kerk het Evangelie van Jezus Christus zullen verkondigen, overeenkomstig de beginselen en het karakter van de Hervormde Kerk! (Art. 27 Regl. op het Examen).

Dat dit het Evangelie van Jezus Christus moet zijn naar de Schriften; het Evangelie van Jezus Christus „overgeleverd om onze zonden en opgewekt om onze rechtvaardigmaking” (Rom. 4 vers 25) schijnt men, blijkbaar, niet te voelen en te weten.

Men heeft een ander Evangelie, vierkant anders bedacht, met loochening van de Godheid van Christus, met ontkenning van het verzoenend lijden en sterven van den Heiland, met loochening van het wonder, met verwerping van Gods Woord.

En zoo radicaal, zoo ruw, dat men er van huivert. Totale miskenning van het Evangelie, dat van den beginne in 't midden van de Christelijke Kerk is geloofd en beleden en verkondigd!

Wij willen zoo hier en daar een gedeelte uit de brochure, bovengenoemd, citeeren. Men kan dan zelf oordeelen.

„Er is een absolute tegenstelling tusschen het evangelie van Jezus en de leer van het Christendom”. Zoo begint 't boekje in het eerste hoofdstuk, waarboven staat: „De Groote Fabel” (blz. 5).

„Tweeërlei beschouwing: in het evangelie van Jezus komt de kracht ten goede bij den mensch uit; in de leer van het Christendom de onmacht ten goede” (blz. 6). „Er waren goden en geesten; deze konden zenden ramp of voorspoed, ziekte of dood. Zij waren de wispelturigen en onberekenbaren.” „Eigenlijk zijn de goddelijke machten afgunstig op den mensch. Er is vijandschap tusschen den mensch en zijn god, een vijandschap om de macht”. (blz. 6). Als de mensch niet doet wat de godheid wil, komt de straf. Dan komen de priesters, die den menschen allerlei opleggen. Er komen offers, gebeden, riten en sacramenten. Hierin schiet de mensch te kort uit omwil en traagheid. Want hij wil wel „ontvangen”, maar weinig „geven”. Deze overtredingen zijn zonden, die gestraft moeten worden. Hier komt de priester als middelaar tusschen god en menschen; is als 't ware de plaatsvervanger van den god op aarde. De mensch is en blijft zondaar. Dus heeft de mensch behoefte aan vergeving en hier rijst de gedachte, dat de god die oordeelt zich óók openbaart als de god der verlossing. Hier rijst de gedachte aan den god-Verlosser en den god-Middelaar, den god die toegang geeft tot het eeuwig leven. Hier sterft de god zelf voor de geloovigen, maar staat uit de dooden op en een iegelijk, die in dezen opgestanen god gelooft, zal ook zelf zonde-vergeving deelachtig worden en uit den dood verrijzen!

Oorsprongen van dit geloof in den god, die sterft en uit den dood opstaat, zullen zijn te vinden in de natuurgodsdiensten waar het „leven” sterft maar eeuwig uit den dood verrijst. Deze natuur-gedachte wordt symbool van geestelijke waarheid. Ze zijn te vinden in de niet-christelijke verlossingsgodsdiensten, waar de goden sterven en uit de dooden opstaan. Babylon met Marduk, die sterft in den winter en in het voorjaar verrijst; Phrygië met Attis, die sterft en opstaat tusschen 22 en 25 Maart; Egypte met Osiris, die sterft en opstaat en nu rogeert in de andere wereld; Perzië met Mithra, die geboren werd, uit den dood verrees en terugkomt bij het wereld-einde; en in Antiochië, waar de volgelingen van Jezus Christus het eerst den naam Christenen ontvingen, werd Adonis als Heer vereerd, wiens beeld werd begraven onder klauwen van de vrouwen, maar die uit het graf verrijst.

Al deze gedachten van verlossing vinden hun oorsprong in een zedelijk pessimisme. 't Is alles duister, maar 't licht breekt door. De God-oordeel wordt tot een god-verlosser, en de zaligheid, die de mensch niet verdienen kan door de onmacht, die zaligheid verkrijgt hij door goddelijke genade. (blz. 9).

„De Christelijke Kerkleer is gefundeerd op deze gedachtenwereld. Talloos waren in Rome de verlossers, talloos de heilanden. Tenslotte is de strijd gegaan tusschen de heiland Mithra en de heiland Jezus Christus, waarbij toevallig dan de laatste de overwinning behaalde, zoodat het nageslacht geen verweerders van Mithra maar van Jezus Christus worden zal” (blz. 11). „Door politieke invloeden wordt na langen twist de Christelijke Kerkleer opgebouwd, waarbij de God-Verlosser als de Zoon, de tweede persoon der Heilige Drieëenheid worden zal. De mensch Jezus en zijn menschelijk evangelie zal omhangen zijn met wonderen en 't is voor de menschen niets anders geworden als het aannemen van een geloof, dat in werkelijkheid berust op een „fabel”. En de Bijbel moet dan bewijzen, dat de „fabel” gebeurd is”. (blz. 11-12).

„Dat een zoo gericht religie getrimmeerd heeft, is uit den tijdgeest te verklaren. De mensch had zulk een religie noodig als innerlijke troost en zielsbehoefte.”

„Het is een andere vraag of ons dat complex van gedachten nog bevredigen kan. Of voor ons deze leer nog een troost en zielsbehoefte is. En dan is zeker, dat de moderne mensch er vreemd tegenover staat” (blz. 12). „Blijkt niet uit alles, dat Jezus den mensch de macht toekent om zichzelf innerlijk te veranderen? Hij zag in hen, die hadden gedwaald, toch dragers van het goddelijk-gedoe.”

„De evangeliën zijn geen historische geschriften.”

„De moderne mensch kiest niet het Christus-beeld, maar het Jezus-beeld.” „Kiest niet het zedelijk-pessimisme van een leer, gegrond op een „fabel”, maar het zedelijk idealisme en het geloof aan een eigen zedelijk vermogen. Voor ons is de opstanding van Jezus Christus, den God-Verlosser als historisch feit, een „fabel”. En gelijk geen der andere goden noch heilanden historisch en in realiteit hebben geleefd en uit de dooden opstonden, zoo min is een Gods Zoon Jezus Christus, historisch en in realiteit op aarde geweest en uit de dooden opgestaan. Jezus heeft in historie en realiteit bestaan als een mensch-Jezus Christus, als een god, is nimmer in de historie geweest; en voor zoover eenige Christelijke leer zich beroept op leven en opstanding van Jezus Christus als historisch feit, beroept zij zich op wat in de historie nimmer plaats vond” (blz. 13-14).

„Wie zich tot bewijs van de waarheid der

Christelijke leer beroept op de historie, beroept zich op een „fabel”.

„Het is de vloek geweest voor het Christendom, dat het eenen lang gemeend heeft zich te kunnen beroepen op de historie, en den godsdienst van zijn geloovigen heeft gegrondvest op het z.g.n. historisch feit” (blz. 14). „Daarom heeft de Protestantisch-Christelijke Kerk herboorte nodig. Van het historisch feit, dat een „fabel” bleek en de leer, die een pessimistische tendenz draagt, moeten wij terug tot het zuivere, oorspronkelijke evangelie en zijn zedelijk idealisme. Van „Christus terug tot „Jezus”. „Dan zal de mensch alle krachten allereerst concentreeren op de aarde en zijn eigen leven, en daar vinden als levensdoel de eeuwige schepping en herschepping van een heiliger leven en een rechtvaardiger wereldorde. Dan zal de mensch in zich voelen zijn zedelijke kracht en het uitroepen: Ik zelf zal de wereld verlossen, ik zelf mij vrij maken van onrecht en kwaad. Dat zal het uur zijn van waarachtige bevrijding en 's menschen opgang naar Gods Koninkrijk op aarde” (blz. 15).

Zie hier, in heel kort overzicht, wat Ds Theesing in hoofdstuk I van zijn boekje, onder het opschrift De Groote „Fabel” meedeelt.

Wat ons Christendom leert, wat onze Bijbel vertelt, wat onze Hervormde Kerk belijdt, berust alles op een „fabel” — 't is alles menschenbrouwsel en uitspruitsel van oud-heidensche voorstellingen.

Ds Theesing weet het nu alles beter en anders — en brabbelt nog eens wat de Christelijke Kerk al honderden jaren geleden principieel veroordeeld en verworpen heeft.

Hoe kan nu zoo iemand predikant worden en zijn in de Ned. Herv. (Geref.) Kerk? 't Is immers de dwaasheid gekroond! Dat zoo iemand een „vrij religieuze tempel” gaat oprichten, fiat. Maar predikant bij de Ned. Hervormde Kerk kan en mag hij niet wezen. Zelf moest hij 't niet willen, hij moest er van gruwen. Maar als hij 't dan toch doet, welnu dan moet de Ned. Hervormde Kerk met dergelijke warhoofden rekening houden en er een stokje voor steken. Zulke dingen zijn onder ons ontoelaatbaar!

Tot zoover „De Waarheidsvriend”.

Het blad verklaart: Zulke dingen zijn onder ons ontoelaatbaar.

Toch worden ze officieel toegelaten en wie met de daad die ontoelaatbaarheid handhaaft, wordt uitgeworpen.

Dat is de tragiek van de Ned. Herv. Kerk.

Voor zulk een tragiek heeft God onze Kerken te Assen bewaard.

Dat is de betekenis van Assen.

Vergeten wij dat nimmer.

Stemme het nog dagelijks tot dank.

HEPP.

LITERATUUR EN KUNST.

Drie nieuwe Uitgaven.

Daar binnen enkele weken ons blad weer in zijn zomer-editie verschijnt en nog enkele boeken op aankondiging in deze rubriek liggen te wachten, wijs ik in dit artikel op een drietal nieuwe uitgaven, die ieder voor zich onze belangstelling waard zijn.

Allereerst is in de Lóns-serie, die de Uitgever A. G. Schoonderbeek te Laren op zoo aantrekkelijke wijze verzorgt, een nieuw deel uitgekomen: „De wereld staat in bloei”. Het vorige boek uit deze collectie „De laatste Hansboer” was, anders dan gewoonlijk, een roman; een boek, dat wel in zijn teekening de voortreffelijke eigenschappen van den dichtsterlijken natuurloofhebber, die Lóns was, vertoont, maar dat als verhaal toch buiten de begrenzing onzer waardeeringsmogelijkheid valt. In zijn levensopvattingen en levenszeden is de laatste Hansboer een figuur, die ons veeleer tegenstaat, dan dat hij iets bekorends heeft en ook brengt het boek ons tot verhoudingen, die we, als geheel ongewenscht, liever niet leeren kennen. Het wildhartstochtelijke van den Hansboer, het ongebreidelde, dat hem b.v. zonder eenigen noodzaak een prachtige paard in den dood doet jagen, het eigenwillige, dat hem zich geheel doet overgeven aan eigen inzichten en lusten, scheppen een atmosfeer, waarin we niet kunnen verkeerren, ook niet bij onze lectuur.

Het nieuwe deel echter „De wereld staat in bloei” is weer een proeve van het gewone soort, waarvoor we bij herhaling onze waardeering hebben uitgesproken en dat, zij het vertaald, tot het beste behoort van wat de tegenwoordige boekenmarkt brengt. Als in de vorige deelen krijgen we hier weer natuurleven te genieten, kleurvolle schildering van het bonte bewegen in de dierenwereld en van de stralende heerlijkheid van het bloeiende plantenrijk. Met den fijnzinnigen waarnemer gaan we door heidevlakten en bouwlanden, langs slooten en vennen, door uiterwaarden en meerschens en we zien van alles: trekkende vogels, eenzame zangers, zeldzame insecten, weelderige bloemen. We dringen door in de schatkamers der natuur en, op de enthousiaste manier van Lóns voorgelicht, zijn we de bewonderende aanschouwers van het vele schoone, dat overal leeft en bloeit.